

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТАМГЫН ГАЗАР

2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

Хөгжлийн
Зорилгыг
Хэрэгжүүлэх

Улсын Их Хурлын Тамгын газар. Монгол Улс
14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон.

© Энэхүү тайланд зохиогчийн зөвшөөрөлгүй ашигласан
дүрс, график, гэрэл зураг ороогүй болно.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

I-ЧИГЛЭЛ

ХУУЛЬ ТОГТООХ ҮЙЛ
АЖИЛЛАГААНЫ БҮТЭЭМЖ,
ҮР НӨЛӨӨГ САЙЖРУУЛАХ

МЭРГЭШСЭН

ХАРИУЦЛАГАТАЙ

БҮТЭЭЛЧ

Монгол Улсын Их Хурал 2023 онд жендэрийн мэдрэмжтэй, хүний эрхийг дээдэлсэн парламентыг төлөвшүүлэх **“ПАРЛАМЕНТЫН ӨӨРИЙН ҮНЭЛГЭЭ”**-г Олон Улсын Парламентын Холбоотой хамтран хийнэ.

ХҮНИЙ ЭРХИЙН ӨӨРИЙН ҮНЭЛГЭЭ нь хүний эрхийн хэм хэмжээ, механизмуудыг парламент үйл ажиллагаандаа хэрхэн тусгаж буйгаа бодитой үнэлж, хүний эрхийг хангах, хамгаалах талаар ахиц дэвшил гаргахад чиглэнэ.

Парламент ба Хүний эрх: өөрийн үнэлгээний аргачлал ОУПХ (2022)

ЖЕНДЭРИЙН ӨӨРИЙН ҮНЭЛГЭЭ нь бүтэц, үйл ажиллагаа, ажиллах зарчмын хувьд эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн хэрэгцээ, сонирхолд нийцсэн буюу жендэрийн мэдрэмжтэй парламентыг төлөвшүүлэх зорилгоор өөрийн улсын онцлог нөхцөл байдалд тохирсон тодорхой зорилтуудыг дэвшүүлж, шинэчлэлийн ерөнхий зураглал боловсруулах боломжийг олгоно.

Парламентын жендэрийн мэдрэмжтэй байдал: өөрийн үнэлгээний аргачлал ОУПХ (2016)

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

1

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2020 ОНЫ 02 ДУГААР
ТОГТООЛЫН ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ЭРЧИМЖҮҮЛЖ,
“ШИНЭ СЭРГЭЛТ-ЭРХ ЗҮЙН ШИНЭЧЛЭЛ”-
ИЙН БОДЛОГЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХЭД ДЭМЖЛЭГ
ҮЗҮҮЛЖ АЖИЛЛАНА.

- 1.1. Монгол Улсын Үндсэн хуульд 2019 онд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд өргөн мэдүүлсэн хууль тогтоомжийн төслийг Байнгын хорооны болон чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх бэлтгэлийг хангах, хэлэлцэн батлахад мэргэжлийн өндөр түвшний зөвлөгөө, туслалцаа үзүүлнэ.
- 1.2. Улсын Их Хурлын 2020 оны 02 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангуулах хүрээнд холбогдох байгууллагад чиглэл өгсөн Улсын Их Хурлын тогтоолын биелэлтэд тавих хяналтыг сайжруулах арга хэмжээ авна.
- 1.3. “Шинэ сэргэлт-эрх зүйн шинэчлэл”-ийн бодлогын хүрээнд холбогдох багц хуулийн төслүүдийг Улсын Их Хурлаар хэлэлцэн батлахад мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх ажлыг нарийвчлан төлөвлөж, зохион байгуулна.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

2

ЗӨВЛӨЛДӨХ САНАЛ АСУУЛГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ТУХАЙ 2022 ОНЫ 80 ДУГААР ТОГТООЛЫН ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ХАНГАЖ, ЗӨВЛӨЛДӨХ ЗӨВЛӨЛӨӨС ГАРГАСАН ЗӨВЛӨМЖИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХЭД ДЭМЖЛЭГ ҮЗҮҮЛНЭ.

- ▶ **2.1.** “Зөвлөлдөж шийдье” улсын хэмжээний зөвлөлдөх санал асуулгыг зохион байгуулах ажлыг хариуцаж, Улсын Их Хурлын 2022 оны 80 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангуулах цогц арга хэмжээ авна.
- ▶ **2.2.** Зөвлөлдөх зөвлөлөөс гаргасан зөвлөмжийн дагуу Улсын Их Хурлаас холбогдох шийдвэр гаргах, хяналт шалгалт явуулахад мэргэжил, арга зүйн туслалцааг шуурхай үзүүлнэ.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

3

ХУУЛЬ ТОГТООХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООГ ХАНГАХ **ШИНЭ ЗОХИЦУУЛАЛТЫГ** ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ МЕХАНИЗМЫГ БҮРДҮҮЛНЭ.

- ▶ **3.1.** Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуульд оруулсан нэмэлтийг хэрэгжүүлэх зорилгоор цахим систем ашиглан иргэдийн оролцоог хангах, санал авах журмыг батлуулж, хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.
- ▶ **3.2.** Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан иргэд, олон нийтээс цахим системээр дамжуулан ирүүлсэн саналыг судалж, тухайн төсөлд тусгах боломжтой эсэх талаар санал, дүгнэлт гаргаж шийдвэрлүүлэх, хариу өгөх ажлыг хэвшүүлнэ.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

4

ПАРЛАМЕНТААС ХҮНИЙ ЭРХ, ЖЕНДЭРИЙН МЭДРЭМЖТЭЙ БАЙДЛЫН ӨӨРИЙН ҮНЭЛГЭЭ ХИЙХЭД ДЭМЖЛЭГ ҮЗҮҮЛЖ, ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ХОЛБОГДОХ АРГАЧЛАЛЫН ДАГУУ ҮНЭЛГЭЭ ХИЙДЭГ ЖИШИГ ТОГТООНО.

- ▶ **4.1.** Улсын Их Хурал, Олон Улсын Парламентын холбоо хооронд байгуулсан санамж бичгийн хэрэгжилтийг хангаж, парламентаас хүний эрх, жендэрийн мэдрэмжтэй байдлын өөрийн үнэлгээ хийхэд дэмжлэг үзүүлнэ.
- ▶ **4.2.** Хуулийн төсөл хүний эрхийг хангасан, эсэхэд үнэлгээ хийх аргачлалын дагуу хууль тогтоомжийн төсөлд үнэлгээ хийдэг болж, хүний эрхийн мэдрэмжтэй парламентыг төлөвшүүлэх парламентын шинэчлэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.
- ▶ **4.3.** Хууль тогтоомжийн төслийг жендэрийн мэдрэмжтэй эсэх шалгуураар үнэлэх үнэлгээний аргачлалыг судалж, холбогдох эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх арга хэмжээ авна.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

II-ЧИГЛЭЛ

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ХЯНАН
ШАЛГАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ
БҮТЭЭМЖ, ҮР НӨЛӨӨГ
ДЭЭШЛҮҮЛЭХ

МЭРГЭШСЭН

ХАРИУЦЛАГАТАЙ

БҮТЭЭЛЧ

Монгол Улсын Их Хурлын хяналт шалгалтыг хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн биелэлтийг хангуулах, хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах, баталгааг бүрдүүлэх, иргэний мэдэх эрх, Үндсэн хуулиар олгосон засаглах эрхийг хангах, төсөв, хууль хэрэгжүүлэх явцад төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд гарч буй тулгамдсан асуудлыг тогтоох, төрийн байгууллага, албан тушаалтны үйл ажиллагаанд илэрсэн зөрчил, дутагдлыг арилгуулах замаар төрийн удирдлагын тогтолцооны үр нөлөөг дээшлүүлэх, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх, судлан шинжлэх байнгын тогтолцоо бүрдүүлэх зэрэг зорилгоор хэрэгжүүлдэг.

"Үндсэн хуулийн Хорин наймдугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан хуулийн биелэлтийг хангахтай холбоотой нийтийн ашиг сонирхлыг хөндсөн тодорхой асуудлаар Улсын Их Хурлын нийт гишүүний дөрөвний нэгээс доошгүй нь хянан шалгах түр хороо байгуулах санал тавибал цөөнхийн төлөөллийг оролцуулан Улсын Их Хурлын тогтоолоор уг хороог заавал байгуулна."

*Монгол Улсын Их Хурлын хяналт шалгалтын тухай хуулийн
33 дугаар зүйлийн 33.1 дэх хэсэг*

ХЯНАН ШАЛГАХ ТҮР ХОРОО нь нийтийн ашиг сонирхлыг хөндсөн тодорхой асуудлаар

- хараат бус, бие даасан байгууллага
- хөндлөнгийн шинжээч
- олон нийтийн оролцоотойгоор
- бодитой мэдээлэлд тулгуурлан хяналт шалгалт явуулна.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

1

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ХЯНАН ШАЛГАХ ҮЙЛ
АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮНГ ДЭЭШЛҮҮЛЭН,
ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ҮР НӨЛӨӨТЭЙ
ЗОХИОН БАЙГУУЛЖ, **ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН
ТӨРӨЛЖСӨН МЭДЭЭЛЛИЙН НЭГДСЭН
САНГ ХЭРЭГЛЭЭНД НЭВТРҮҮЛЖ, АЖИЛЛАХ
ЖУРМЫГ ТОГТООНО.**

- ▶ **1.1.** Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн явц, үр нөлөөг дүгнэх, хяналт шинжилгээ хийхэд шаардлагатай төрөлжсөн мэдээллийн нэгдсэн сангийн хөгжүүлэлтийг дуусгаж, хэрэглээнд нэвтрүүлэн, ажиллах журмыг батална.
- ▶ **1.2.** Улсын Их Хурлаас хяналтын сонсгол явуулах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох санал боловсруулж, шийдвэрлүүлэх, нийтийн сонсголын талаарх иргэдийн ойлголт мэдлэгийг нэмэгдүүлэх ажлыг зохион байгуулна.
- ▶ **1.3.** Хяналт шалгалтын ажлын хэсгийн үйл ажиллагаа болон хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт, шинжилгээ, үр дагаврын үнэлгээ хийхэд шаардлагатай гарын авлагаар ханган, баримт бичгийн нэгдсэн загвар гаргаж, ашигладаг болно.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

2

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮНИЙ АСУУЛГА, АСУУЛТЫН ХАРИУГ ЧУУЛГАНЫ НЭГДСЭН БОЛОН БАЙНГЫН ХОРООНЫ **ХУРАЛДААНААР ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ АЖЛЫГ ҮР ДҮНТЭЙ ЗОХИОН БАЙГУУЛАХАД** МЭРГЭЖИЛ, АРГА ЗҮЙН ТУСЛАЛЦАА ҮЗҮҮЛНЭ.

- ▶ **2.1.** Улсын Их Хурлын гишүүний асуулга, асуултын хариуг хуралдаанаар хэлэлцүүлэх ажлыг хуулийн хүрээнд үр дүнтэй зохион байгуулахад арга зүйн дэмжлэг үзүүлж, холбогдох байгууллагуудын үйл ажиллагааны уялдаа холбоог сайжруулна.
- ▶ **2.2.** Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд Ерөнхий сайдын болон Засгийн газрын гишүүний хийх мэдээллийг зохион байгуулах механизмыг оновчтой болгох хүрээнд иргэдийн оролцоог хангах мэдээллийн технологид суурилсан шинэ арга зүй нэвтрүүлж, хэрэгжүүлнэ.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

3

ТӨСВИЙН ИЛ ТОД БАЙДЛЫГ ХАНГАХАД ДЭМЖЛЭГ
ҮЗҮҮЛЖ, УЛСЫН ИХ ХУРАЛД ӨРГӨН МЭДҮҮЛСЭН
ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙН ТӨСӨЛД ХОЛБОГДОХ
АРГАЧЛАЛЫН ДАГУУ ҮНЭЛГЭЭ ХИЙЖ, **ТӨСӨВТ
ҮЗҮҮЛЭХ ЗАРДЛЫН НӨЛӨӨЛЛИЙН ТООЦОО**
ХИЙХ МЕХАНИЗМ БҮРДҮҮЛНЭ.

- ▶ **3.1.** Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөө, төсөвт үзүүлэх зардлын нөлөөллийн тооцоо хийх аргачлалыг шинээр баталж, мөрдүүлнэ.
- ▶ **3.2.** Төсвийн хяналтыг хэрэгжүүлэх хүрээнд макро эдийн засаг, төсөв, гадаад худалдаа, төлбөрийн тэнцэлд тогтмол дүн шинжилгээ хийж, төсвийн хэлэлцүүлэг явуулахад шаардлагатай мэдээллээр шуурхай хангаж ажиллана.

Parliament

Таны Төлөө

Тантай Хамт

Цахим Парламент

3.2. Парламентын үйл ажиллагааг олон нийтэд нээлттэй болгох шаардлагын хүрээнд цахим, дижитал орчин, бүтцийг бүрдүүлэн ашиглах.

Улсын Их Хурлын хууль тогтоох үйл ажиллагаанд мэдээллийн технологийн ололтыг нэвтрүүлж, иргэдийн оролцоог дэмжсэн цахим орчин бүрдүүлж, олон нийтэд нээлттэй, ил тод цахим парламент болох;

Улсын Их Хурлын нэгдсэн болон Байнгын хороодын хуралдааны явцын дууны бичлэгийг буулгадаг уламжлалт аргыг дижитал системд шилжүүлж, мэдээллийн шуурхай, чанартай байдлыг хангах системийг нэвтрүүлэх.

*Монгол Улсын Их Хурлын 2019-2024 оны
Стратеги төлөвлөгөөнөөс*

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

III-ЧИГЛЭЛ

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ҮЙЛ
АЖИЛЛАГААНД ЦАХИМ ШИЛЖИЛТ
ХИЙХ, ИННОВАЦ НЭВТРҮҮЛЭХ
АЖЛЫГ ЭРЧИМЖҮҮЛЭХ

МЭРГЭШСЭН

ХАРИУЦЛАГАТАЙ

БҮТЭЭЛЧ

E-PETITION гэж иргэд тодорхой асуудлыг шийдвэрлүүлэх талаар асуулт асуух, санал өгөх эрхээ Улсын Их Хурлын албан ёсны цахим хуудсаар дамжуулан хэрэгжүүлэх боломжийг олгож буй цахим платформ юм.

Цахимаар өргөдөл гаргах эрхийн зорилго нь парламентын үйл хэрэгт иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх замаар ардчиллыг бэхжүүлэх, иргэд болон парламентын гишүүдийн хооронд эгэх холбоог сайжруулах, нээлттэй, ил тод байдлыг хангах явдал юм.

33000 ба түүнээс дээш иргэн дэмжсэн бол тодорхой асуудлаар
АЖЛЫН ХЭСЭГ БАЙГУУЛАХ

**ЦАХИМ СИСТЕМД
БАЙРШУУЛСАН САНАЛЫГ
ДАРААХ ТООНЫ ИРГЭД
ДЭМЖСЭН БОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ
ХЭЛЭЛЦЭНЭ.**

70000 ба түүнээс дээш иргэн дэмжсэн бол Байнгын хорооны эрхлэх асуудлын хүрээнд **ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ ЯВУУЛАХ**

ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН талаарх саналыг **100000** ба түүнээс дээш иргэн дэмжсэн бол

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 39¹ дэх хэсэг болон Улсын Их Хурлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн танилцуулга УИХ-ын Тамгын газар (2022)

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

1

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН
39¹.1 ДҮГЭЭР ЗҮЙЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙГ
ХАНГАХ ХҮРЭЭНД **D-PARLIAMENT ЦАХИМ
СИСТЕМИЙН ХОЁР ДАХЬ ШАТНЫ НЭМЭЛТ
ХӨГЖҮҮЛЭЛТИЙГ ХИЙЖ, E-PETITION
СИСТЕМИЙГ ШИНЭЭР НЭВТРҮҮЛНЭ.**

- ▶ **1.1.** D-Parliament цахим системийн хэвийн, найдвартай ажиллагааг хангаж, хоёр дахь шатны нэмэлт хөгжүүлэлтийг хийнэ.
- ▶ **1.2.** Иргэдийн хүсэлт, өргөдөл, гомдлыг цахимаар авдаг E-Petition системийг олон улсын жишиг аргачлалын дагуу хөгжүүлж, ашиглаж эхэлнэ.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

2

ЦАХИМ ШИЛЖИЛТИЙГ ГҮНЗГИЙРҮҮЛЖ, УЛСЫН ИХ ХУРАЛ, ТАМГЫН ГАЗРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД МЭДЭЭЛЛИЙН ТЕХНОЛОГИД СУУРИЛСАН **ИННОВАЦ, ШИНЭ ТЕХНОЛОГИ НЭВТРҮҮЛЭХ** АЖЛЫГ ҮРГЭЛЖЛҮҮЛНЭ.

- ▶ **2.1.** Улсын Их Хурал, Тамгын газрын мэдээллийн системийн үйл ажиллагаанд хийсэн дүн шинжилгээнд тулгуурлан цахим системүүдийн архитектурт инновац нэвтрүүлэх, технологийн шинэчлэл хийх, цахим шилжилтийг түргэтгэх Private Cloud технологи нэвтрүүлнэ.
- ▶ **2.2.** Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдааны цахим системийг иж бүрэн шинэчилж, Байнгын хороодын хуралдааны цахим системийн шинэчлэлийг эхлүүлнэ.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

IV-ЧИГЛЭЛ

НЭЭЛТТЭЙ, ИЛ ТОД,
ИРГЭДИЙН ИТГЭЛ
ХҮЛЭЭСЭН ПАРЛАМЕНТЫГ
ТӨЛӨВШҮҮЛЭХ

МЭРГЭШСЭН

ХАРИУЦЛАГАТАЙ

БҮТЭЭЛЧ

ХУУЛЬ ТОГТООМЖ СУРТАЛЧЛАХ ТӨВ **(Legislative Information Center)**

Улсын Их Хурлын Тамгын газар Баянхонгор, Өвөрхангай аймагт “Хууль тогтоомж сурталчлах төв”-ийг байгуулаад байна. Цаашид энэ жишгээр бусад аймаг, дүүрэгт “Хууль тогтоомж сурталчлах төв”-үүдийг байгуулж, үйл ажиллагааг эхлүүлнэ.

*Монгол Улсын Их Хурлын 2019-2024 оны
Стратеги төлөвлөгөөнөөс*

Гадаадын улс орнуудад парламент нь иргэддээ хууль тогтоомж, өөрийн үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл өгөх төв ажиллуулдаг. Жишээ нь, АНУ-ын муж бүр Хууль тогтоомжийн мэдээллийн төв (Legislative Information Center)-тэй. Энэ төв нь иргэдэд парламентын гишүүдтэйгээ хэрхэн холбогдох, хууль тогтоомжийн төсөл, баримт бичигтэй цахимаар танилцах, сургалт болон бусад зааварчилгаа, парламентын түүхэн хөгжил, статистик, үйл ажиллагааны мэдээллийг тогтмол хүргэдэг байна.

“ХУУЛЬ ТОГТООМЖ СУРТАЛЧЛАХ ТӨВ”-ийн чиг үүрэг:

1. Улсын Их Хурлаар хэлэлцэж буй хуулийн төсөл болон цахим системд байршсан санал асуулгад иргэд саналаа өгөхөд нь туслах;
2. D-Parliament, www.legalinfo.mn зэрэг хууль тогтоомжийн цахим системийг ашиглах зааварчилгааг иргэдэд тайлбарлан таниулах;
3. Улсын Их Хурлын үйл ажиллагаа, хууль тогтоох, хянан шалгах чиг үүрэгтэй холбоотой хууль тогтоомжийг иргэдэд сурталчлах;
4. “Парламентын боловсрол” хөтөлбөрийн www.edu.parliament.mn цахим хуудас болон аппликэйшнийг иргэдэд танилцуулж, хэрэглэх зааварчилгааг тайлбарлах;
5. Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэр, үйл ажиллагааны мэдээллийг иргэдэд хүргэх.

*Хууль тогтоомж сурталчлах төвийн танилцуулга
УИХ-ын Тамгын газар (2022)*

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

1

**УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН МЭДЭЭЛЭЛ СУРТАЛЧИЛГАА,
ОЛОН НИЙТТЭЙ ХАРИЛЦАХ ҮЙЛ
АЖИЛЛАГААНЫ НЭГДСЭН БОДЛОГЫГ
ТОДОРХОЙЛЖ, ОЛОН НИЙТТЭЙ ХАРИЛЦАХ ҮЙЛ
АЖИЛЛАГААНЫ ҮР НӨЛӨӨГ ДЭЭШЛҮҮЛНЭ.**

- ▶ **1.1.** Улсын Их Хурал, Тамгын газрын үйл ажиллагааг хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, нийгмийн сүлжээгээр дамжуулан олон нийтэд мэдээлэх, сурталчлах ажилд шинэлэг арга барил нэвтрүүлнэ.
- ▶ **1.2.** Нийгмийн сүлжээний контент боловсруулах, бэлтгэх, түгээх, мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийх үйл ажиллагааны хэтийн төлөвлөгөөг боловсруулан баталж, хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

2

ХУУЛЬ ТОГТООХ, ХЯНАН ШАЛГАХ ҮЙЛ ЯВЦАД ОЛОН ТАЛТ ОРОЛЦООГ ХАНГАХАД ТОХИРСОН АРГА ХЭРЭГСЛИЙГ НЭВТРҮҮЛЖ, ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙН АЛБАН ЁСНЫ ЭХ СУРВАЛЖААР ХАНГАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХҮРТЭЭМЖИЙГ НЭМЭГДҮҮЛНЭ.

- ▶ **2.1.** Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн болон Байнгын, дэд, түр хороодын хуралдаан, нийтийн сонсгол, хэлэлцүүлэг, бусад үйл ажиллагааг олон нийтэд хүртээмжтэй хүргэх ажлыг мэргэжлийн өндөр түвшинд гүйцэтгэнэ.
- ▶ **2.2.** “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн дижитал хувилбарыг шинэчлэн сайжруулж, хууль тогтоомжийн албан ёсны эх сурвалжаар хангах үйл ажиллагааны хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- ▶ **2.3.** Хуулийн төсөл боловсруулах ур чадварыг нэмэгдүүлэх, мэргэшүүлэх чиглэлээр хуулийн төсөл боловсруулагчдад эзэмшвэл зохих онолын болон практик мэдлэг олгох, хууль зүйн техникийн суурь мэдлэг, ойлголтыг нэмэгдүүлэх сургалтын шинэ механизм бүрдүүлж, хэрэглээнд нэвтрүүлнэ.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

3

“ПАРЛАМЕНТЫН БОЛОВСРОЛ” ХӨТӨЛБӨРИЙГ ШИНЭЛЭГ АГУУЛГААР БАЯЖУУЛЖ, ХҮРЭЭГ ӨРГӨЖҮҮЛЭН, ОРОН НУТАГТ “ХУУЛЬ ТОГТООМЖ СУРТАЛЧЛАХ ТӨВ”-ҮҮДИЙГ БАЙГУУЛНА.

- ▶ **3.1.** “Парламентын боловсрол” хөтөлбөрийн агуулга, хамрах хүрээг тэлж ерөнхий боловсролын сургуулийн багш, сургуулийн удирдах ажилтанд зориулсан төрөлжсөн сургалтын хөтөлбөртэй болж, багшийн мэргэжил дээшлүүлэх албан ёсны сургалт байх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- ▶ **3.2.** “Хууль тогтоомж сурталчлах төв”-ийг гурваас доошгүй аймаг, дүүрэгт шинээр байгуулж хууль тогтоомж, Улсын Их Хурлын үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийн хүртээмжийг дээшлүүлнэ.

ПАРЛАМЕНТЫН БОЛОВСРОЛ

Парламентын боловсрол бол илүү сайн, илүү эрчимтэй урагшилж буй Монголын, үнэнч тууштай, ухамсарт идэвхтэй иргэнийг төлөвшүүлэх чухал үйл явцын бүрэлдэхүүн хэсэг юм.

ЗОРЬЖ БУЙ ҮР ДҮН

“Чиний дуу хоолой, идэвхтэй оролцоо парламентад зайлшгүй шаардлагатай” гэсэн үзэл хандлагыг хүүхэд залууст төлөвшүүлнэ.

Багш нар, мэргэжилтнүүд өөрийн заадаг хичээлээ **парламентын боловсролын шинэ ойлголт**, агуулгаар баяжуулах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Хүүхэд, залууст Монголын ардчиллын талаар зөв ойлголт өгч, Улсын Их Хурлын аливаа шийдвэрт оролцох оролцоог нь хангах, тэдний дуу хоолойг төр нь сонсох онцгой боломжийг нээж өгнө.

*Парламентын боловсрол: Тун товч танилцуулга
УИХ-ын Тамгын газар (2022)*

Дараах сувгуудаар парламентын боловсролын хөтөлбөртэй танилцаарай.

www.edu.parliament.mn

Парламентын боловсрол

Парламентын боловсрол

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

V-ЧИГЛЭЛ

ХУУЛЬ ТОГТООХ ҮЙЛ
АЖИЛЛАГААНЫ ҮР НӨЛӨӨГ
ДЭЭШЛҮҮЛЭХЭД ЧИГЛЭСЭН
СУДАЛГАА, ЛАВЛАГААГААР
ХАНГАХ

МЭРГЭШСЭН

ХАРИУЦЛАГАТАЙ

БҮТЭЭЛЧ

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

1

**ПАРЛАМЕНТЫН СУДАЛГААНЫ
ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ЧАНАРЫГ САЙЖРУУЛЖ,
ИЖИЛ ТӨРЛИЙН ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭ, СУДАЛГААНЫ
БАЙГУУЛЛАГАТАЙ СУДАЛГААНЫ МЭДЭЭЛЭЛ
СОЛИЛЦОХ ТОГТОЛЦОО БҮРДҮҮЛНЭ.**

- ▶ **1.1.** Судалгааны гүйцэтгэлийн чанарыг сайжруулж, захиалагчдын эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн судалгаа, мэдээллээр уян хатан, шуурхай хангаж ажиллана.
- ▶ **1.2.** Парламентын судалгаа, сургалтын хүрээлэнгийн судалгааны мэдээллийн сангийн ашиглалт, хэрэглээг нэмэгдүүлж, судалгааны бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг сурталчлан, хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.
- ▶ **1.3.** “Шинэ сэргэлт-эрх зүйн шинэчлэл”-ийн бодлогын хүрээнд холбогдох багц хуулийн төслүүдийг Улсын Их Хурлаар хэлэлцэн батлахад шаардлагатай шинжлэх ухааны үндэслэл бүхий судалгаа, мэдээлэл, лавлагаагаар хууль тогтоогчдыг шуурхай хангаж ажиллана.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

2

ПАРЛАМЕНТЫН СУРГАЛТЫН ЦОГЦ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ЭРЧИМЖҮҮЛЖ, ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖИХ БОДЛОГЫН ХҮРЭЭНД ТАМГЫН ГАЗРЫН АЖИЛТНУУДЫН МЭДЛЭГ, УР ЧАДВАРЫГ ДЭЭШЛҮҮЛНЭ.

- ▶ **2.1.** Парламентын сургалтын цогц хөтөлбөрт тусгагдсан 10-аас доошгүй сургалтын дэд хөтөлбөрийг боловсруулан баталж, хэрэгжилтийг хангах замаар Тамгын газрын хүний нөөцийн чадавхыг хөгжүүлэхэд бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.
- ▶ **2.2.** Парламентын сургалтын цахим системийн ашиглалтыг сайжруулах, ажилтнуудад цахим сургалтын системийн хэрэглээг хэвшүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулна.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

3

ПАРЛАМЕНТЫН НОМЫН САНГИЙН ХӨГЖЛИЙГ ШИНЭ ШАТАНД ГАРГАХ ЦОГЦ АРГА ХЭМЖЭЭ АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛНЭ.

- 3.1.** Парламентын номын сангийн үйлчилгээний өнөөгийн байдалд дүн шинжилгээ хийж, хөгжлийн стратегийг шинээр тодорхойлж, хэрэгжүүлж эхэлнэ.
- 3.2.** Парламентын номын сангийн үйлчилгээг олон улсын туршлага, холбогдох стандартад нийцүүлэх чиглэлээр инновац нэвтрүүлж, хэрэгжилтийг хангана.
- 3.3.** Цахим номын сангийн дэд бүтэц, нөөцийг нэмэгдүүлж, үйлчлүүлэгчдийн онцлог, хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн соёл, танин мэдэхүйн шинэлэг хөтөлбөр, арга хэмжээг тогтмол хэрэгжүүлж хэвшинэ.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

VI-ЧИГЛЭЛ

ГАДААД ХАРИЛЦАА, ХАМТЫН
АЖИЛЛАГААГ ХӨГЖҮҮЛЭХ

МЭРГЭШСЭН

ХАРИУЦЛАГАТАЙ

БҮТЭЭЛЧ

ГАДААД ХАРИЛЦАА, ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДСЭН ЗОРИЛГО

Монгол Улсын энхийг эрхэмлэсэн, нээлттэй, бие даасан, олон тулгуурт гадаад бодлогын хүрээнд дэлхийн улс орнуудын парламент, түүний Тамгын газрууд, Олон Улсын Парламентын Холбоо, бүс нутгийн парламентын байгууллага, НҮБ болон олон улсын байгууллага хоорондын хамтын ажиллагааг шинэ агуулга, хэлбэрээр баяжуулан хөгжүүлснээр олон улс, бүс нутгийн тавцанд Монгол Улсын Их Хурлын нэр хүндийг өсгөж, байр суурийг бэхжүүлэх нь бидний үндсэн зорилго юм.

- 4.1.1. Улсын Их Хурлын гадаад харилцааны хүрсэн үрдүнгүнэлж, цаашид хэрэгжүүлэх ажлын чиглэлийг тодорхойлох, өндөр, дээд түвшний болон Байнгын хороод, хоёр талын парламентын бүлгүүд хоорондын харилцан айлчлалыг тогтмолжуулах;
- 4.1.2. Улсын Их Хурлын чадавхыг дээшлүүлэх чиглэлээр Олон Улсын Парламентын холбоо, Олон Улсын Парламентын Холбооны дэргэдэх Ерөнхий нарийн бичгийн дарга нарын нийгэмлэг, НҮБ болон бусад олон улсын байгууллага, бүс нутгийн парламентын байгууллагуудтай идэвхтэй хамтран ажиллах;
- 4.2.1. Хөрш, гуравдагч хөрш, түншлэлийн харилцаатай улс орнуудын хууль тогтоох байгууллагатай идэвхтэй, тэнцвэртэй хамтран ажиллах, туршлага солилцох хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулж ажиллах;

*Монгол Улсын Их Хурлын 2019-2024 оны
Стратеги төлөвлөгөөнөөс*

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

1

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГАДААД ХАРИЛЦААГ
ӨРГӨЖҮҮЛЭХ ХҮРЭЭНД **ПАРЛАМЕНТ
ХООРОНДЫН ХОЁР ТАЛЫН БОЛОН ОЛОН
ТАЛТ ХАМТЫН АЖИЛЛАГААГ ШИНЭ
ТҮВШИНД ГАРГАНА.**

- ▶ **1.1.** Хоёр талын Парламентын тэргүүн, дэд дарга, бүлгийн дарга, гишүүдийн урьдчилан төлөвлөсөн харилцан айлчлалуудыг зохион байгуулна.
- ▶ **1.2.** Бүс нутгийн болон Алтай дамнасан орнуудын парламент, их сургууль, эрдэмтэн судлаачидтай хамтран тогтвортой байдал, жендэр, Урал-Алтай судлалын хэтийн төлөв, хандлагын талаар олон улсын чуулга уулзалтыг эх орондоо зохион байгуулна.
- ▶ **1.3.** Дэлхийн эрүүл мэндийн асуудлаарх Ази, Номхон далайн бүсийн парламентчдын ээлжит хуралдааныг ДЭМБ-тай хамтран Улаанбаатарт зохион байгуулна.
- ▶ **1.4.** Улсын Их Хурлын Тамгын газар, Олон Улсын Парламентын Холбоотой 2022 онд байгуулсан хамтын ажиллагааны Санамж бичгийн хүрээнд Улсын Их Хурлын гишүүд, Тамгын газрын ажилтнуудад зориулсан санал солилцох цахим болон биечилсэн семинар, сургалтууд зохион байгуулна.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

2

ТАМГЫН ГАЗРААС ТЕХНИКИЙН ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ ТАЛААР БАРИМТЛАХ БОДЛОГЫГ ТОДОРХОЙЛЖ, БУСАД БАЙГУУЛЛАГАТАЙ ХАМТАРСАН ТӨСӨЛ ХӨТӨЛБӨРИЙН ЦАР ХҮРЭЭГ ӨРГӨТГӨНӨ.

- ▶ **2.1.** Улсын Их Хурлын Тамгын газрын техникийн хамтын ажиллагааны талаар баримтлах бодлогын баримт бичгийг боловсруулж, батална.
- ▶ **2.2.** НҮБ-ын төрөлжсөн байгууллагууд, олон улсын бусад байгууллагатай хамтарсан төсөл хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээг нарийвчлан төлөвлөж, хэрэгжилтэд тавих хяналтыг сайжруулна.
- ▶ **2.3.** Олон Улсын Парламентын Холбооны хүний эрх, жендэрийн хөтөлбөртэй эхлүүлсэн хамтын ажиллагааг үргэлжлүүлж, парламентын өөрийн үнэлгээ, хэлэлцүүлэг, зөвлөгөөнийг хамтран зохион байгуулна.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

VII-ЧИГЛЭЛ

ПАРЛАМЕНТЫН МЭРГЭШСЭН
АЖЛЫН АЛБЫГ ТӨЛӨВШҮҮЛЭХ

МЭРГЭШСЭН

ХАРИУЦЛАГАТАЙ

БҮТЭЭЛЧ

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

1

ПАРЛАМЕНТЫН МЭРГЭШСЭН АЖЛЫН АЛБАНЫ ЧАДАВХЫГ БЭХЖҮҮЛЭХ СТРАТЕГИЙН ХҮРЭЭНД ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ХӨГЖЛИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙН ХОЁР ДАХЬ ШАТЫГ ЭХЛҮҮЛНЭ.

- ▶ **1.1.** Хүний нөөцийн хөгжлийн хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлж, хөтөлбөрт тусгагдсан ажилтны хөгжил, оролцоог дэмжихэд чиглэсэн бодлогын шинэлэг арга хэмжээний хэрэгжилтийг хангана.
- ▶ **1.2.** Улсын Их Хурлын Тамгын газрын албан хаагчийн ёс зүйн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу нийт ажилтнуудад зориулсан сургалтыг үе шаттай зохион байгуулж, ёс зүйн хэм хэмжээний онцлог, нийтлэг зарчим, албан үүргээ хариуцлагатай, төвийг сахиж, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид гүйцэтгэхэд шаардлагатай мэдлэг, арга барил, чадварыг эзэмшүүлнэ.
- ▶ **1.3.** Улсын Их Хурлын гишүүний ажлын албаны хүний нөөцийг чадавхжуулах зорилгоор Улсын Их Хурлын гишүүний зөвлөх, туслах, бие төлөөлөгч-туслахад зориулсан сургалтын хөтөлбөр, гарын авлага боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

2

ТӨРИЙН ЗАХИРГААНЫ УДИРДЛАГА, ТӨЛӨВЛӨЛТ, ДОТООД ХЯНАЛТЫН ҮР НӨЛӨӨГ САЙЖРУУЛАХ ЗАМААР **АЖЛЫН БҮТЭЭМЖИЙГ** НЭМЭГДҮҮЛНЭ.

- ▶ **2.1.** Улсын Их Хурал, Тамгын газрын стратеги төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд хийсэн үйл явцын үнэлгээ, дүгнэлт, зөвлөмжид тулгуурлан тэдгээр бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилтийг хангах нарийвчилсан төлөвлөгөө баталж, гүйцэтгэлд хяналт тавьж ажиллана.
- ▶ **2.2.** Тамгын газрын хэмжээнд мөрдөгдөж буй дүрэм, журмыг шинэчлэх ажлыг дуусгаж, шинээр болон шинэчлэн баталсан гурваас доошгүй журмын хэрэгжилтэд мониторинг хийж, гарч буй эерэг, сөрөг үр дагавар, үр нөлөөг судалж, цаашид авах арга хэмжээг тодорхойлно.
- ▶ **2.3.** Тамгын газрын эрсдэлийн удирдлагын бодлогыг хэрэгжүүлж, дотоод хяналтыг үр нөлөөтэй зохион байгуулна.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

3

САНХҮҮ, НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮЙЛ
АЖИЛЛАГААНД **ЦАХИМ СИСТЕМИЙН
ХЭРЭГЛЭЭГ** НЭМЭГДҮҮЛЖ, САНХҮҮГИЙН
ХЯНАЛТ, ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГЫГ ҮР НӨЛӨӨТЭЙ
ХЭРЭГЖҮҮЛНЭ.

- ▶ **3.1.** Үндсэн хөрөнгийн тооллогыг үндсэн хөрөнгө эзэмшигч албан хаагч өөрөө цахим системд бүртгүүлэн хийдэг аргыг хэвшүүлж, хөрөнгийн бүртгэлийн хяналтыг сайжруулна.
- ▶ **3.2.** Төрийн сангийн удирдлагын төлбөр тооцооны цахим системийг үйл ажиллагаандаа бүрэн ашиглаж, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн программтай интеграц хийнэ.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ ЗОРИЛТ

4

ДОТООД АУДИТЫН ОЛОН УЛСЫН СТАНДАРТЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ, ХАРААТ БУС БОДИТОЙ БАТАЛГАА ӨГӨХ, **ЗӨВЛӨХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ӨГӨӨЖ, ЧАНАРЫГ САЙЖРУУЛНА.**

- ▶ **4.1.** Дотоод аудитын хороо байгуулж, аудитын дүрмийг олон улсын стандартад нийцүүлэн шинээр боловсруулан батлуулж, аудитын засаглалыг сайжруулна.
- ▶ **4.2.** Дотоод аудитын чанарын баталгаажуулалтын тогтолцоог шинээр бий болгож, аудитын ажлын чанар, үр нөлөөг дээшлүүлнэ.
- ▶ **4.3.** Аудитын зөвлөмжийг хэрэгжүүлж, бүтцийн нэгжүүдийн үйл ажиллагааг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлэх замаар байгууллагын үнэ цэнийг нэмэгдүүлж ажиллана.

THE UNIVERSITY OF SOUTH AFRICA SCHOOL OF DISTANCE EDUCATION DEPARTMENT OF BUSINESS MANAGEMENT BBA101

